

Šolanje na domu v Sloveniji

Prejeto 09.10.2017 / Sprejeto 15.06.2018

Strokovni članek

UDK 37.014.543.1-027.551

KLJUČNE BESEDE: šolanje na domu, alternativne oblike šolanja, fleksibilno šolanje, inovativni procesi, šolski sistemi, socializacija, družine

POVZETEK – Prispevek posega globlje v na področje nastajajočih novih/drugačnih oblik izobraževanja, predvsem na osnovnošolski ravni. Zajete so različne vsebine. Od participacije in vpletenosti staršev v otrokovo šolanje, vpliva šolskega sistema kot kulturne univerzalijske določene družbe, pa vse do otrokovega kognitivnega dojemanja in individualnega dozorevanja. Želeli smo se v vlogi bralca, opazovalca, morebitnega šolskega uslužbenca ali staršev postaviti v vlogo relevantnega sogovornika na temo šolanja na domu. Zapisano pomaga osveščati ljudi, da je šolanje na domu dodatna možnost za naše otroke znotraj zahtevnega izobraževalnega procesa. To možnost želimo izpostaviti kot dodano vrednost in bogato izbiro spretnosti za tiste, ki spoštujejo fleksibilnost izobraževanja kot nikoli končanega življenjskega procesa.

Received 09.10.2017 / Accepted 15.06.2018

Professional paper

UDC 37.014.543.1-027.551

KEYWORDS: homeschooling, alternative model of education, flexible schooling, innovative process, school system, identity, socialization, family

ABSTRACT – With this article, we would like to open a discussion which is still not as widely spread in Slovenia. The topic might still be at an early stage of developing as a new, alternative educational model, mostly for primary school students. This article tries to cover the following levels: from parents' involvement and their participation in the educational process and the impact of the school system as the important cultural universality in a specific society to the individual's participation throughout the process. Homeschooling as a reliable educational process needs to be properly understood mainly by parents, educators and readers. The article does not include any government regulations concerning this subject; our clear intention is to present it as a way of creating a reliable and opportunistic new educational curve. Homeschooling as a modern-day alternative educational model can bring added value in schools. It can offer a few new techniques and more options as well as provide additional skills which are more than welcome in today's education.

1 Uvod

Šolanje na domu se kot alternativna možnost pridobivanja znanja v drugem okolju, izven izobraževalne institucije, v svetu izvaja že kar nekaj časa. O tem obstajajo različna mnenja, od odobravanja do nasprotovanja, ko se označuje tovrstno šolanje kot nekoristno za razvoj posameznikovih kompetenc.

Šolanje na domu marsikomu predstavlja zanimiv koncept izobraževalnega procesa. Tak način dela je vabljen, kreativen, inovativen in predvsem proaktiven. Oblika šolanja na domu, predvsem na ravni osnovnošolskega izobraževanja, je danes še zelo privilegirana oblika dejavnosti, kjer se preudarno izoblikujejo ustrezne kompetence. Marsikje opazimo porast izbire te oblike šolanja, predvsem v ZDA oz. v Severni Ameriki.

Poznamo različni odnos do tega, ne glede na izobrazbeno strukturo ali versko prepričanje. Dejstvo je, da se drugačen način posredovanja znanja oz. izobraževanja, ki se

fizično izvaja drugje, tj. izven prostorov izobraževalne institucije, ki je za to predvidena, največkrat "tiho" označuje kot nezakonita dejavnost.

Največkrat je glavni razlog za to neustrezna terminologija oz. nezadostno informiranje o omenjeni dejavnosti. Vsekakor ni dopustno, da se negativno označuje vsakršen proces pridobivanja znanja, ki se izvaja izven izobraževalne institucije.

V Sloveniji so zapisi o šolanju na domu v manjšini. To je seveda razumljivo. Glede na populacijo v državi in manjše možnosti za alternativno izobraževanje je tudi raziskovanja manj.

Pri zbiranju informacij za zapis o šolanju na domu, smo zaznali predvsem nenaklonjenost takemu načinu izobraževanja. Izpostavljen je predvsem dvom o kompetentnem in ustreznem načinu osvajanja znanja. Marsikje se šolanje na domu prepovršno in krivično označuje kot dejavnost, kjer gre le za t.i. opravljanje domačih nalog in dodatnih obveznosti, pa tudi, da je nemogoče ob svojem otroku sedeti in se učiti, ko se vrnemo iz službe. Gre za zelo slabo razumevanje šolanja na domu oz. nezadostno informiranost. Kakršno koli uvajanje alternativnega izobraževanja je za večino ljudi nesprejemljivo.

To dejstvo pa nekako ni skladno z napredkom in pojavom številnih modernih in uporabnih tehnik izobraževalnega procesa, s katerimi lahko učinkoviteje posegamo po učnih ciljih, zlasti ker vemo, da je dandanes izobrazba zelo pomembna vrednota. Starši in pedagoški delavci so prepričani, da njihovi otroci oz. učenci zmorejo doseči takšno stopnjo izobrazbe, ki bi jim omogočala opravljati (po njihovem mnenju) dostojen poklic (Cugmas, 2010).

V nadaljevanju želimo izpostaviti pomen šolanja na domu kot možnost alternativnega načina izobraževanja, od tega, kaj šolanje na domu predstavlja v strokovni in nestrokovni javnosti, do pozitivnega predznaka fleksibilnega šolanja. Zelo pomembno je razmišljanje s strani trenutno večinskih vršilcev izobraževalnega procesa, tj. šol. Poudarek je na individualnosti kot tudi na razvoju posameznikovih kompetenc. Zanima nas, kakšna je vpletenost staršev v otrokovo šolanje, zakaj se odločajo za šolanje svojih otrok na domu, kaj dejansko je ustrezno učno okolje, kaj ali kdo ga določa, ali je fleksibilno, spreminjajoče, proaktivno in ali je odprto za alternativne posege, za stremljenje k skupnemu cilju pridobivanja uporabnega znanja za posameznika. Vsa polemika nas bo morda pripeljala k še vedno številnim odprtim razpravam o ustreznosti privatnega šolskega sistema, ki pa bi lahko postal alternativni člen ob že ustaljeni praksi javnega šolstva.

Živimo v času različnih zgodb in teh idej ne smemo negativno ocenjevati samo zato, ker so drugačne od večine. Ravno tako ni primerno kritizirati načina dela šole v nekem mestu ali dela učitelja v nekem kolektivu, ker sta razvila drugačne učne prijeme, izobraževalne smernice in podobno.

Ustreznejše kot negativno kritiziranje je razumevanje različnosti in številnih novih možnosti, ki so se razvile zaradi različnih dejavnikov v določenem okolju in se okrepile. Tudi razlogov, zakaj nekateri raje šolajo svoje otroke doma, je toliko, kolikor je družin, ki so se za ta korak odločile. Važno je razumeti, da se ne moremo strogo držati le prepričanja o edinem možnem izobraževalnem sistemu iz preteklosti in istočasno pričakovati, da bo tak sistem dovolj močan, da bo zdržal vse ostalo korenito spreminjanje v družbi, katere pomemben člen je bil in tudi ostaja. Družba se spreminja, ravno tako njeni posamezniki, vrednote in načini za doseg ciljev.

Šola ima danes močno poslanstvo. Verjeti je treba v njene vizije in ukrepe, usmerjene v cilj – učiti za življenje. Šolsko okolje postaja vse bolj fleksibilno, bolj odprto in dojemljivo za spremembe. Šolski delavci vse bolj usmerjajo svoje delo tudi v inovativno učno okolje. Uporabljajo nove metode, razvijajo raziskovalno dejavnost, predvsem pa upoštevajo formacijo učenca kot posameznika, da se vse bolj zaveda svoje nujne in temeljne vloge v izobraževalnem procesu. Enega brez drugega ni. Izpostavimo tudi učitelja kot posameznika; koliko ceni in spoštuje svoj poklic, zakaj se je zanj odločil, koliko je pripravljen prestopati meje svojega poklicnega delovanja in pripraviti bogatejši nabor vsebin za svojega učenca, ali je pripravljen sprejeti zmago nad znanjem in koliko je sposoben deliti svojo namero in poslanstvo skozi številne generacije, ki s seboj prinašajo tudi kulturne in družbene spremembe.

2 Razvoj posameznikovih kompetenc pri šolanju na domu

Šolanje na domu kot alternativni izobraževalni proces vsebuje tudi pomembne dejavnike, ki krojijo posameznikovo učno podobo. Mnogi za šolanje na domu izoblikujejo manjše skupine otrok, ki jim potem ponudijo ali za učenje usposobljene mentorje/tutorje ali pa so to starši, ki so seveda sposobni izobraževati svoje otroke. Vsak ne more izvajati izobraževalnega procesa. Potrebna je visoka stopnja koncentracije, smiselna vodljivost po poti osvajanja učnih ciljev, korektno in smelo vrednotenje učnega dela in visoka profesionalnost ter sposobnost ločevanja med učenjem za zabavo in resnim izobraževanjem. Naklonjenost do takšnega izvajanja mora seveda biti obojestranska, podprta s strani izvajalcev (staršev/tutorjev) in tudi s strani prejemnikov (otrok/učencev). Zaradi (največkrat) individualnega načina dela je lažje postaviti mejnike in upoštevati želje obeh strani. Lažje in kakovostneje se rešujejo morebitni nesporazumi in konflikti, ki sčasoma pridejo na plan.

Posameznikova individualnost je pri šolanju na domu v ospredju. Način dela omogoča, da posameznik uspešno razvija občutek pomembnosti lastne avtonomije. Razvije motivacijo za izobraževanje in izpopolnjevanje, kar mu pomaga oblikovati dosleden in trajen sistem vrednot. Razvijajo se spretnosti za uspešno delo in strokovno rast. Ustvarjalnost, inovativnost, humanost, samostojno in odgovorno ravnanje ter osebna iniciativa so posledice dela, ki nastanejo tudi v šolskih institucijah. Pri šolanju na domu lahko te vrednote bolj postavimo v ospredje, lažje jim sledimo, jih “prebujamo” in jih poskušamo obdržati kot posameznikove cilje delovanja.

Sposobnost kreativnega in uporabnega vzgojnega načrtovanja se mi zdi pomemben dejavnik, izpostavljen kot pozitivni aspekt pri sodelovanju obeh strani, izobraževalne institucije in staršev, ki so se odločili za šolanje otrok na domu.

Šola je v današnjem času postala sinonim za socializacijo in prenos vrednot v povezavi s predvidenim kurikulumom. Posredovanje znanja je v šolah posledica fiksnih elementov kulture in družbe, v kateri smo oblikovani in socializirani.

Šolanje na domu se počasi, a vztrajno oblikuje v izobraževalni okvir in v pričakovano možnost alternativnega izbora poučevanja brez negativnega predznaka. Proces socializacije nikakor ni vezan izključno na šolsko druženje. Ni le šolsko okolje najvažnejše

okolje, kjer naj bi posameznik prejemal in ustrezno vrednotil vedenjske obrazce za svoj obstoj in lastno funkcionalnost v okolju. Treba je gledati širše. Ponujamo razmislek staršem in učiteljem, ki se s primerom šolanja na domu ne srečujejo, niti o njem še ne razmišljajo. Vsak dober učitelj širi svoje poslanstvo z idejo, da moramo razmišljati tudi izven zapisanih okvirov. Sprejeti je treba drugačnost, neenakost in ravno tukaj je šolanje na domu izvrsten primer, da se spoštuje drugačen način prejetanja znanja. Šolanje na domu je model za alternativno izobraževanje, ki posamezniku omogoča kvaliteten individualni in socialni razvoj, ustrezen njegovemu okolju.

Značilnosti šolanja na domu so:

- *Učno okolje*: prilagojeno zanimanju, odprto, fleksibilno, dinamično, inovativno.
- *Učni materiali*: množičen izbor, večplastnost, kreativnost, vsebinska povezovalnost, inter-disciplinarnost.
- *Učni stili*: glede na ritem dela, glede na preference, učinkovitost pomnjenja, dialog, iniciativa.
- *Časovna razporeditev*: učinkovita, krajša (manjša udeležba, hitrejšo delo, večja pozornost), možnost interdisciplinarnega povezovanja – medpredmetna povezava.
- *Socializacija*: znotraj interesne skupine različnih obšolskih dejavnosti
- *Sodelovanje s šolo*: visoka motivacija učitelja, nova alternativna možnost, pozitiven doprinos šole, izmenjava mnenj in znanja, krožno uporabljanje znanja (starši – učitelji).

Šolanje na domu vzpodbuja otrokovo individualnost, kreativnost in samoiniciativnost. Kot posameznik lahko izbira med številnimi možnostmi za svoje bodoče življenje. Izoblikuje lastne želje za svojo poklicno prihodnost.

3 Otrokovo šolanje in vpletenost staršev

Opazamo, da čedalje več staršev želi biti vse bolj aktivno vključenih v izobraževalni proces svojih otrok (Cugmas, 2010, str. 319). Živimo v času, ko starši poglobljeno spremljajo otrokovo odraščanje skozi proces izobraževanja. V preteklosti se temu ni namenilo toliko pozornosti. Številni strokovnjaki, učitelji, mentorji, želijo vsak na svoj način deliti lastne izkušnje in mnenja, kako stremeti h kvalitetnemu in učinkovitejšemu posredovanju znanja. Priče smo poplavi številnih tehnik, metod dela, predavanj, kako omogočiti, da bo znanje uporabljeno smotno in kakovostno. Največkrat, kar je seveda pohvalno s stališča posredovalca znanja, so snovi predstavljene na enostaven in logičen način. Zadeve kmalu postanejo jasne, mamljive za uporabo. Zaradi omenjenega se hitro vzpostavi zelo ohlapen kriterij, ki je težko merljiv. Gre za ustreznost vsebinskih prijemov posameznika, ki izvaja izobraževalni proces.

Poznamo številne kritike glede ustreznosti šolskega sistema, kvalitete učnih vsebin, zastarelosti učne opreme ipd.

Za vse omenjeno seveda obstaja razlog, zakaj je do določene pomanjkljivosti sploh prišlo. Velikokrat se kritike pojavijo takrat, ko je negativna naravnost že tako razširjena, da se niti ne trudi poiskati pozitivne rešitve oz. izboljšave, temveč se z železnim čevljem nasloni na morda nekaj preostalih svetlih možnosti v sistemu, ko je ponavadi že prepozno.

Stopnja vpletenosti staršev v šolanje njihovih otrok je pomembno povezana z otrokovim šolskim uspehom in izobrazbenimi aspiracijami (Cugmas, 2010, str. 318). Dejavnost staršev, ki tako ali drugače želijo oblikovati in pospeševati otrokov optimalni razvoj, definiramo kot njihovo močno vpletenost (angl. *involvement*) (Maccoby in Martin, v Grolnick in Slowiaczek, 1994, Cugmas, 2010, str. 319). Določen del staršev se zelo trudi z usmerjanjem lastnega otroka na poti do izobraževalne vsebine. Vpletenost staršev se iz leta v leto močno povečuje. Tu je treba razlikovati vpletenost staršev v okviru izobraževalnega ciklusa, kjer želijo s svojimi ukrepi otroku vcepiti zavest o pomembnosti in nujnosti izobraževanja. Pripravljene so na vsakršno pomoč svojemu otroku, seznanjeni so z vsemi novostmi, izboljšavami, alternativami, skratka, vse za odličnost in kompetentnost cilja, za katerega verjamejo, da ga je moč doseči le z njihovim udejstvovanjem znotraj izobraževalnega ciklusa. To ni nujno slabo. Ravno nasprotno. Njihova dejanja zmorejo istočasno kreativno vzpodbujati že obstoječi šolski sistem, da je vedno na preži za uporabo proaktivnih vedenjskih vzorcev in metod.

Šolanje na domu je v nekem smislu zelo podobno. Največkrat ga izberejo starši; tudi zaradi njihovega nezadovoljstva zaradi učnih vsebin, načinov poučevanja, verskega prepričanja itd. Vsi so tako ali drugače vpleteni v izobraževalni sistem. Starši, ki so zelo izobraženi, so velikokrat glasnejši pri "ocenjevanju" smotnosti in ustreznosti učnih načrtov ter navad in spretnosti, ki jih otrok pridobi v šoli. Dejstvo je, da se ob vseh teh dejavnostih staršev izoblikuje v otroku močan občutek pomembnosti; tako individualni občutek obstoja kot povezava s tem, da je vse, kar počne, v močnem interesu okolice in da je sam v središču zanimanja. Izoblikujeta se dva vidika. Prvi je vidik starševske ambicioznosti, kjer se z zanimanjem staršev za otrokovo izobraževalno okolje zgradi močan temelj predvsem staršem ustrezne učne poti. V pravilnem sozvočju z izobraževalno ustanovo se lahko vzpostavi konkretno in zelo učinkovito delovanje. Drugi vidik je oblikovan na strani dijaka, otroka. Zaradi močne osebne volje in zanimanja (ki je zmnožek številnih faktorjev iz okolja – a o tem nekaj več v nadaljevanju!) je otrok lahko izredno motiviran za novo znanje in spretnosti, s čimer pa lahko starše motivira, da mu omogočijo dodatne aktivnosti.

Šolanje na domu vsebuje močne aspiracije v zvezi z dosežki pri izobraževanju, in to pri obeh akterjih, starših in učencih. Te aspiracije so najmočnejše povezane z učno uspešnostjo, z vrednotami staršev, s pričakovanji glede otrokovih ocen, z ustreznostjo izobraževalnih ciljev in učnih strategij ter s pričakovanimi učinki izobrazbe.

Spoznavna vpletenost se kaže ne toliko v številnih aktivnostih, pač pa v vzporednih izobraževalnih poteh s poglobljeno vsebino. Starši ali vzgojitelji z večjo vpletenostjo v šolsko delo lažje spremljajo otrokov napredek in predvsem njegov izobraževalni ritem, ki je vse prej kot zanemarljiv. Izoblikuje se pomoč, odprtost za sodelovanje in pozitiven odnos do izobraževanja. Otrok spozna, da je izobraževanje vrednota, pomembna ves čas njegovega življenja, in razume nujnost nadgrajevanja znanja s ciljem njegove učinkovite manifestacije na kasnejših poteh poslovnega življenja. Istočasno lahko govorimo o višjih pričakovanjih staršev in otrok v zvezi z otrokovimi učnimi dosežki in učiteljem, kar pa končno vzpostavlja recipročno zaupanje v temeljno strukturo izobraževalnega procesa.

4 Razlogi za šolanje na domu

Kot vsaka "drugačna" in nevsakdanja stvar v našem okolju ima tudi šolanje na domu različne razloge za svojo manifestacijo.

V svetu največkrat razlogi za to izhajajo iz prepričanja staršev o neustreznem učnem programu in njegovemu izvajanju. V splošni javnosti so predstavljena le enostranska mnenja, brez globljega objektivnega preverjanja. Strokovna javnost ima svoje mnenje, ki je največkrat povezano s kolektivno pripadnostjo izbranemu poklicu, s tem pa tudi instituciji, kjer šolski delavec opravlja svoje poslanstvo.

Tako kot v svetu je tudi v Sloveniji. Učenje in izobraževanje na domu je pri nas popolnoma zakonito dejanje. Starši, ki se za takšen način izobraževanja odločijo, že na začetku poskrbijo, da za njihove otroke velja oblikovno enaka kulturna univerzalija kot za otroke, ki vsako jutro prestopijo prag šolske ustanove. Izobraževanje oziroma prejemanje ustreznega znanja, ki je primerno za določeno otrokovo starost in njegovo umsko dojemanje, je pri šolanju na domu izvajano na popolnoma enak način kot v šolski ustanovi. Red in disciplina, spoštovanje in avtoriteta, poslušanje in komuniciranje, vrednotenje in preverjanje. To je le nekaj elementov dela v šolski instituciji in tudi pri šolanju na domu. Nabor ustreznega znanja, izbor vsebine, vzporedni didaktični prijemi in interdisciplinarno povezovanje z drugimi izobraževalnimi predmeti na ustrezni starostni stopnji se prav nič ne razlikujejo od poučevanja znotraj institucije. Aktivnosti, ki predstavljajo neformalno izobraževanje (ogledi razstav, kulturnih prireditev ipd.), se popolnoma enako vrednotijo in so privzeti tudi pri šolanju na domu.

V preteklosti se je šolanje na domu največkrat izvajalo za bolne otroke ali ob daljši fizični odsotnosti iz šolskih klopi, ko je bilo treba zamujeno snov predelati v domačem okolju. Tudi v zgoraj omenjenih primerih je šlo za dodano vrednost pri izobraževanju. Ne glede na okolje in izvajalce se je izkazalo, da je tak način pridobivanja znanja možen, učinkovit in lahko tudi zelo kreativen, saj so bili rezultati v večini primerov zelo dobri.

Učinkovita spoznavna vpletenost pri šolanju na domu

Šolanje na domu izoblikuje močno in učinkovito spoznavno vpletenost izvajalca, ki se ne kaže toliko v številnih aktivnostih, pač pa v vzporednih izobraževalnih poteh s poglobljeno vsebino. Starši, vzgojitelji, tutorji z večjo vpletenostjo lažje spremljajo otrokov napredek in mu pomagajo, če je potrebno. Istočasno se izoblikuje odprt, nesebičen in pozitiven odnos do izobraževanja. Otroku se lahko pokaže, da je cenjen in nagrajen, da bi se lahko kasneje njegovo znanje in sposobnosti učinkovito manifestirale za korist družbe, v kateri sobiva.

Dandanes šolanje na domu razumemo kot drugačno posredovanje izobraževalne vsebine z istim ciljem (osvojiti znanje), ki ustreza učečemu se posamezniku.

Seveda se pojavljajo vprašanja glede ustreznosti šolanja na domu, npr. če otrok res lahko pridobi dobro izobrazbo, ali je *srečen*, ko se poučuje na ta način, ali se ta način pridobivanja znanja na nižji stopnji *pozitivno obrestuje* pri nadaljnjem izobraževanju ipd.

Najbolj pomembna pa je zagotovo motivacija in zanos staršev, ki so se odločili otroka izobraževati na domu. Zakaj so se sploh pripravljene izobraževalno vplesti v tako pomemben proces otrokovega zorenja? Kaj je njihova glavna motivacija za alternativno obliko poučevanja?

Posamezniki, ki izobražujejo svoje otroke na domu, takega načina dela ne označujejo niti ga ne razumejo kot odvzem otrokove pravice do izobraževanja v šolski ustanovi. Ravno nasprotno. Šolanje na domu jim pomeni predvsem umik v smer, v katero močno verjamejo, da lahko prinese večjo moč in kompetentnost otroka za uspešno in kasnejše ustrezno delovanje v družbi. Menimo, da razumejo svojo dejavnost kot sklop proaktivnega usmerjanja k višjim ciljem: moralnim, družbenim, socialnim in akademskim.

Šolanje na domu in socializacija

Zaskrbljenost glede ustrezne socializacije zaradi šolanja na domu se največkrat pojavlja kot glavni razlog nesprejetja takšnega načina dela pri nas. Tak je najpogostejši odziv javnosti. Mnogi to označujejo kot potencialno škodljivo, ker je otrok več kot 30 šolskih ur na teden izključen iz vsakodnevne socialne interakcije, ki jo večina razume kot edino koristno znotraj šolske institucije. Seveda je treba presoditi, koliko je dejansko prisotna "ustrezna" socializacija v vsakodnevni otrokovi interakciji med šolskimi stenami, kjer se vse večkrat opaža minimalen nadzor odraslih. Velikokrat smo priče konfliktnim situacijam v razredu, prenašanju neustreznih socialnih norm in vrednot, ki jih otroci avtomatsko asimilirajo.

Poznamo situacije, kjer različni zgledi le niso najboljši. Socialno vedenje in socialna pravila so velikokrat glavni pokazatelji nefunkcionalne socializacije v razredu. Poznamo tudi številne primere kronične osamljenosti in zapostavljenosti posameznikov v gneči razreda.

Ravno tako ni primerno izpostavljati kritike o prekomerni zaščitenosti otroka in da je edino pravilno oblikovanje otrokove osebnosti, če je vključen v šolsko okolje. Fizično in psihično nadlegovanje, neupoštevanje individualnih razlik, čustvene zlorabe zaradi drugačnosti, močne potrošniške vrednote, nujnost izpostavitve gmotnega statusa, prehitro spolno dozorevanje ipd. prej negativno vplivajo na naše otroke znotraj šolskega okolja, kjer ostajajo pogosto brez ustreznega nadzora in ukrepanja.

5 Zaključek

V Sloveniji je šolanje na domu še vedno večinoma nesprejeta oblika izobraževanja. Premalo primerov se pojavi v javnosti, se o njih piše, predstavlja in širi znotraj lokalnih skupnosti, da bi ostale v spominu ali vsaj kot primeri dobrih izkušenj. Šola uči za življenje, ne glede na kakšen način (ali z izobraževanjem na domu ali v šolski instituciji) je posameznik pridobival svoje znanje. Glede na raziskave lahko govorimo prej o negativnem kot o pozitivnem doprinosu v našem šolskem okolju.

Odlično učenje, kot osnovni temelj vsake izobrazbe, zahteva *dobre učne tehnike*.

Osnovno mnenje o učenju je ostalo nespremenjeno, odkar je šola postala osnovni in zelo pomemben hram znanja. O dobrem učenju lahko rečemo le, da mora biti jasno, direktno in dosledno. Pomembno je tudi načrtovanje izvajanja izobraževanja. Pri otroku/dijaku je pomembno sosledje dejavnosti znotraj izobraževalnega procesa. Ustrezna in učinkovita predmetna in vsebinska "časovna razpredelnica" je še na mnogih področjih problematična, saj ni jasno, kaj in koliko snovi ustreza učenčevi zmogljivosti. Velikokrat slišimo, da je vsebina neustrezna razvojni stopnji otrokovega dojetanja.

Nobene potrebe ni, da se otrok uči branja in pisanja po dolgem postopku v dveh do treh letih, kot predpisuje učni načrt. To ne pomeni, da ne odobravamo natančnejšega osvajanja omenjene spretnosti. Ravno nasprotno. Gledano z ustreznega ekonomskega vidika, je pomembneje izbrati učinkovitejši pristop, ki naj bo predvsem privlačnejši in zanimivejši za glavnega akterja, torej učenca. Če je prisotna želja po osvajanju znanja, poleg tega pa še raziskovalna želja, potem je v pravem trenutku dobil pravo "uporabno informacijo", ki je zlepa ne bo mogel zanemariti na nadaljnjih poteh izobraževanja.

Nezadovoljstvo in pritoževanje zaradi neustreznih učnih načrtov v Sloveniji nista novost. Starejši učenci ter kasneje dijaki in študentje so največkrat priče površnemu podajanju znanja tudi kasneje, na fakultetah. Začaran krog te površnosti, da v Sloveniji velja nenapisano pravilo "ni važna kakovost, važna je količina podatkov", se vcepi v marsikatero družinsko okolje.

V slovenskem izobraževalnem prostoru bo v prihodnosti bolj prisotno zasebno šolanje. Znanje je še vedno v družbi premalo vrednoteno. Tudi s finančnega vidika. V svetu je ideja o zasebni šoli bliskovito hitro prepričala starše, da ji je vredno slediti. Iz kakovostnejših vsebin, načrtov, lažjega nadzora otrok, ustreznega kurikula in predvsem sledljivosti se je uspel oblikovati okvir zelenega principa, ki se je prej med starši pojavil kot zahteva po nujni spremembi v javnih šolah. Tudi vlade so razumele nujnost sprememb in so ustrezno uredile dostopnejše vstopne družinam, ki jim finančna situacija ne omogoča lahkega prehoda v zasebne šole. Javne šole so naenkrat postale izbira. Nekatere so se "izgubile" in so ostale nespremenjene, neučinkovite in "slabe". Ostale so s svojim javnim predznakom skušale spremeniti svojo pot v kakovostnejšo, kar je marsikaterim tudi uspelo.

Slovenija je država, kjer so šolski sistemi in izobraževalne poti zelo kakovostne. Predvsem moramo znotraj tega omeniti delo učiteljev in izobraževalnih institucij ter njihovega vodstva (ravnateljcev), da si želijo sprememb, novitet in s tem dodane vrednosti za svoje učence. Razumeti moramo, da šole niso institucije za varovanje otrok. Niti niso šole odgovorne za vzgajanje otrok. Šole, ki si prizadevajo stopati inovativno v svet prihodnosti, so fleksibilnejše, bližje potrebam staršev, ki želijo za lastne otroke najboljše izobraževalne prijeme. Šole se morajo zavedati, da že dolgo niso več same sebi namen. So kot "podjetja", ki bodo preživela na "trgu" le, če bodo izvajala novosti, stremela k inovativnemu poučevanju in sledila spremembam na "trgu". Skušala se bodo prilagoditi "uporabnikom", zahtevam časa, v katerem delujejo, in istočasno ne bodo izgubila vizije za prihodnost.

Šolanje na domu zmore v ospredje postaviti zanimivo dejstvo. Otrok v domačem okolju prejme močan in bogat intelektualni kapital in ne glede na njegovo nadaljnjo izobraževalno pot zmore preživeti. Vseeno je važno omeniti tudi člen, ki postavlja na

prioritetno mesto disciplino izvajalcev izobraževalnega procesa na domu in tudi sposobnost dobrega treninga za učinkovito posredovanje znanja. Enako velja za učitelje, ki svoje poslanstvo opravljajo znotraj izobraževalne institucije. Njihovo delo je lahko enako sveže in neposredno. S svojim delom zmorejo dodati svežino že obstoječim učnim načrtom.

Alja Perger, MA

Homeschooling in Slovenia

With this article, Homeschooling in Slovenia: is our educational environment open-minded enough accepting the alternative educational approach? A new stage is discovered, mostly being more recognizable of understanding the importance of nowadays educational approach and discussion. It might be an early stage of still developing as a new, alternative educational model mainly for the elementary students. Above all, this article tries to cover the following levels. First, parents involvement and their participation into the educational process. Second, what affects the school system has as being marked as the important cultural universality in a specific society, an all the way to the third level, where we discuss about the individual participation in all this process.

The article puts up front some important discussions in a way of the social responsibility inside educational frames. It starts with comparison of its effect in mainstream schools and its disappointment results of majority. It continuous with educational aspect of changing the environment that can provide a new, different, maybe either some mayor acceptance of a real understanding of social responsibility long after the main school process inside institution is done. It shows the path from focusing on the significant role of education in empowering people to achieve sustainable development.

Educators have attempted to implement a number of sustainable development initiatives. To inspire people with active participation to create a world where everyone has the opportunity to benefit from quality education and learn the values, behaviour and lifestyles required for a sustainable future and for positive social transformation. It covers the full range of human activities in order to equip learners with the relevant knowledge, skills and values for sustainable development. At the same time, education being explained through the alternative concept of homeschooling is transformed to allow understanding or even better accepting the process of learning taking place beyond traditional educational institutions.

Homeschooling, as the alternative educational process towards regular and known educational processes being held in the static educational institutions, is very well known and implemented state of choice in the world. As such it holds a variety of approvals as well as disapprovals, from the as we may say, as desired knowledge, which it can be given through it or at the opposite, what (if some) negative circumstances can be created, especially when defined in more details.

Could we create some negative competence developments in individual educational growth comparing to some uniformed knowledge getting from nowadays schools where

more often the remarks explain a high level of dissatisfied competences, knowledge and pupils skills mostly connected later with continuing education further.

As such, its concept of creating a different and innovative educational concept, a process of homeschooling more or less still represents an interesting frame of educational process. It represents mostly the proactive sense and concept of understanding. Homeschooling being manifested at the elementary level in Slovenia is still judged mainly as using the inappropriate tools for education growth. Still there is not enough examples nor education to be shown the opposite. Understanding it properly it could be a very useful and creative "mind-creative" tool for many individuals and groups who simply want to build strong, creative and usable competences as symbiosis with every day needs and world fast pace developments.

In a variety sociological respects, we can mark a number of additional reasons parents look for children's better way to be educated. They want their children to achieve more academically than they would in school. Applied to this, parents wish to individualized curriculum and learning environment that meets their child's special needs and talent.

Third, they hope to foster relationships of the family among siblings and parents. Fourth, they want to come up with guided and reasoned social interactions with peers and adults rather than having the school to determine. Finally, there is a strong reason such is the safety of their children. Above all, as the new economy is rising and with it some very intensifying labour market competitions, parents mostly pursue homeschooling by choosing an expert superior skill needed in educational and occupational contexts. In view of the fact that public school is no longer the ideal place for learning, different parents mostly search any kind of improvement. According to Romanowski (2006), families choose to home school their children because they intent to build up their relationships with their children. These parents have experienced personally or have witnessed children suffering both emotionally and academically because of the schools' limitation, and recognized "that the schools are often reluctant or unable to serve children with unique learning styles or academic needs". This initiates them to consider "breaking the traditional formal model of teaching will enhanced understanding and learning in their children".

In all likelihood, the most vastly held misconception of homeschooling is the myth of socialization what we are also discussing in the article. Hugely it is indicated that the socialization experiences homeschooled children gain are more than adequate. In fact, indicators like quality of friendships along childhood, rarity of behaviour problems during adolescence, acceptance to new experiences in college, civic involvement in adulthood conveyed that the socialization experiences homeschooled children receive may be more advantageous compared to children who attend conventional schools. For that reason, homeschooled parents are mindful of the issue of socialization and strongly devoted to positive socialization chances for their children. For instance, homeschooled children are involved in various activities outside the home range from scouting, dance classes, group sports and volunteer work with peers, children of varying age, and adults. Hence, they are not isolated from the outside world. It has to be understood how schools are not the only place children learn basic life skills and because homeschooled students are not peer-grouped in school, they learn to interact and deal with variety of people, making them socially mature and able to adjust to new situations.

Every school today has a strong mission. It should not be ignored the power of created vision, manifestations which are all streamed into one and important final goal. To teach, to provide important educational tools, which will help to live the life we want to achieve. The school environments are becoming more flexible, more open and acceptable for fast coming life diversity. It allows differences. It allows different streams. In addition, it creates a need to provide more. Educators everywhere are eager to lead their knowledge tightly together with the concept of “having the innovative approach and innovative learning environment”. New methods and researches show how more than ever both individuals, educator and the pupil have changed in a way of what they are accepting and expecting. Each of them has the important role being the “individual”. There is no successful plan missing any of them. Nevertheless, the educator provides the main understanding how his occupation is valued. For how far and deep he is ready to play a role of the educator and creates this value, which is and it has to be the ‘added value’ to his pupil. It is important to recognize as well the significant part as being a teacher. With what purpose the job is being done, for how far the teacher is willing to push his limits, what strings he is capable to pull. But the most important issue should be if a teacher is ready to understand his role as being “just somebody” who is ready to be unbeaten by somebody else (better) knowledge and how he knows he has to carry his mission through many generations modestly accepting the possible cultural and social changes within.

Slovenia is marked as a pioneer creating a homeschooled environment. Which is regarding the population and the lack of similar research in the mentioned way also understandable. Through process of useable information and data about our written subject showed mainly negative opinion focusing to the importance of homeschooled environment in our country. A doubt is revealed how competent and useful this alternative environment could be. Not evaluated with scientific purpose, but still makeable, the process of homeschooling provides the false understanding of creating the “long term homework tasks at home”. As mentioned before, we cannot build our innovative school sustainable methods following different thought and similar as mentioned above. Nowadays, a school environment has to be open for a cultural diversity and social as well. Not only as one of the important competence inside the school curriculum but also as the crucial manifestation inside the educational formation of each individual.

Homeschooling, as a reliable educational process, needs to be understood properly starting with the parent, educator and its head institution. Inside the article, we do not implement government regulations concerning this subject. Our clear intention is to show a reliable and opportunistic new educational curve. Homeschooling as being the alternative educational model these days can build additional added value in our schools. It can offer innovative techniques, flexible options and can give additional skills, which are more than welcome in nowadays elementary educational crucial years.

Homeschooling can be evaluated openly and very positively as having a chance creating a very flexible educational environment with many benefits. However, one thing is for sure, it will create a dramatic movement inside the education field; one of the promising soon to be effects of it could be its influence in forming and changing the public education in the future.

LITERATURA

1. Coleman, P., Larocque, P. (1991) *Struggling to be good enough*. London: Falmer Press.
2. Coulson, G. (1994) *Power teaching: how to find someone who can teach your child when the education system fails*. Milton, Ontario: Coulson Press.
3. Cugmas, Z. et al. (2010). *Vpletenost staršev v otrokovo šolanje*. *Sodobna pedagogika* 2010, (2), str. 318–337.
4. Economic Council of Canada (1992). *A lot to learn: education and training in Canada*. Ottawa, Ontario.
5. Finn, C.E. (1991). *We must take charge: our schools and our future*. New York: Free Press, MayMillian Inc.
6. Hirsch, E.D. (1996). *The schools we need and why we don't have them*. New York: Doubleday.
7. Maloney, M. (1998). *Teach your children well: a solution to some of North America's educational problems*. Cambridge Center for Behavioral Services.
8. Perger, A. (2000). *Inkulturacija – Socializacija v antropološki perspektivi*. Maribor: Pedagoška fakulteta.
9. Perger, A. (2008). *Acculturation, assimilation and multiculturalism in the U.S.* Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
10. Perger, A. (2013) *Slovenia vs. "Missing link"*, *Mednarodno inovativno poslovanje, strokovno-znanstvena revija za področje poslovanja in poslovnega izobraževanja*, 5(2).